

zdůrazněno, že od nynějška jest tato věc jejich vlastnictvím, jejich bohatstvím osobním a že se mohou pokládati za majetníky v předpokladu, že dle svých sil dospějí po letech k tomu, že vyplatí a získají ze svých vlastních peněz tuto půdu, která jim byla svěřena pomocí dlouhodobého úvěru, pro který se zadržuje toto vlastnictví půdy zpravidla takovou úpravou opřenou o znalosti lidí, připuštěné celým světem, totiž postoupením, které právnícky se nedá určit, a nabytím podle zákona, uskutečněným úsporami z každodenní práce.

Prohledejte archivy humanity, hledejte v dějinách všech národů od počátku civilisovaného světa, zkoušejte národ za národem, epochu za epochou, vše, co následovalo po válkách a po revolucích, podrobte kritice všechny návrhy reforem politických a sociálních vypracované největšími státníky, nenaleznete nikde v oboru materiálního blaha jedince realizaci myšlenky tak velkolepé a nesmírné jak rozsahem získané půdy, tak i množstvím zúčastněných jednotlivců, tak universální ve společenství národů, které podnikly tuto hroznou a bouřlivou revoluci, tak humaní, tak zušlechťující ve své ideji a realizaci prostředků, tak bratrské na půdě společného úsilí, strhávající nejenom nespravedlivé a do nebe volající nerovnosti sociální, ale i starobylé a zcela přežití teorie o dobytí zbraněmi, zlé to zárodky nepřátelství a nevraživosti mezi sousedními národy, aby vybudovala velkou spolupráci mírovou, která má účel ušlechtilý lidský, totiž zpečetiti mezi národy morální svazek, a to mezi národy, které ustavičné bdění vyčerpávalo a ničilo po staletí v bratrovražedných bojích.

Hospodářská povaha poplatkového ekvivalentu.

Dr. Kazimír Č a k r t (Praha).

I. Poplatkový ekvivalent jest majetkovou daní.

II. Pojem majetku podle sazební položky 57/106 popl. sazebníku.

I.

Název »poplatkový ekvivalent« nás nesmí mýlit. Nejde zde o žádný ekvivalent poplatků ve vědeckém smyslu, pokud pokládáme poplatky za úplatu odvedenou státu za úkony, které činí tento při opatřování určitých zájmů pro všechny občany nebo jejich skupiny. Při jeho zavedení se také na žádný ekvivalent poplatků nemyslílo, nýbrž byl správně nazván »ekvivalent dědické daně« (Erbsteueraequivalent). Pod tím názvem se udržel od r. 1759 do r. 1840, kdy byl zrušen zároveň s dědickou daní.

V r. 1850 v zákoně z 9. února č. 50 ř. z. se už objevuje jako poplatkový ekvivalent, nikoliv však jako ekvivalent poplatků dědických, nýbrž jako ekvivalent poplatků převodních.

Tato zcela nová úprava v r. 1850 má důvody historické. Dědická daň byla zavedena při velikých sociálních reformách za Marie Terezie a Josefa II. Až dosud nesl daňové břemeno v prvé řadě poddaný lid, tedy hospodářsky slabší vrstvy obyvatelstva. Nyní, kdy po nákladných válkách daňové břemeno mělo býti zvýšeno, byly také ostatní vrstvy obyvatelstva přivzaty k rovnoměrnějšímu zdanění.¹⁾ Tehdy také, jak známo, došlo k zvýšení nároků státu vůči římsko-katolické církvi, i tato měla býti tedy úměrně s ostatními daňovými subjekty zdaněna. Jelikož její majetek jako majetek mrtvé ruky, který nepřechází dědictvím, nemohl býti účinně zdaněn dědickou daní, byla z něho vybírána zvláštní dávka, ekvivalent dědické daně. Nemohlo se tady jednat o ekvivalent t. zv. převodních poplatků. Převodní poplatky totiž vznikly z tak zv. laudemii t. j. z platů, odváděných vrchnosti z půdy poddanské při převodu této půdy, která byla v děleném vlastnictví; za povolení vrchnosti k jejímu převodu právě se platilo laudemium. Dědická daň byla tedy jakýmsi protějškem těchto převodních poplatků, neboť vyšší stavy neplatily převodních poplatků.²⁾ Po roce 1848 došlo však k vyvazení selské půdy a laudemium bylo změněno na státní dávku, která se platila vůbec z převodu nemovitostí. Jelikož u majetku »mrtvé ruky« byl nemožný nejenom převod majetku nemovitého pro případ smrti, ale omezujícími zákonnými předpisy bylo vůbec prakticky vyloučeno každé jeho zcizení, bylo ovšem logičtější zdaniti jej ekvivalentem dávek, postihujících převod nemovitostí vůbec, nejenom pro případ smrti.

Není ovšem nesporné, že poplatkový ekvivalent jest ekvivalentem poplatků z převodu nemovitostí a z prodeje movitostí, neboť v r. 1862 byla změněna saz. pol. 57/106 popl. zák., která původně jen stanovila, že za nemovitý majetek určitého druhu se platí ekvivalent, v ten smysl, že vůbec za majetek určitého druhu se platí ekvivalent procentuálních poplatků; z převodu věcí movitých se pak platí procentuální poplatek jen při převodu mortis causa, jinak — byla-li o něm vyhotovena listina — stupnicový. Proto také z části literatura (Koczynski, Loew) i judikatura (na př. nález nejv. správ. soudního dvoru z 28. května 1907 Budw. 5358 F) jest toho mínění,

¹⁾ V patentu z 6. června 1759 se praví o dani dědické: »... durch welche die Armen niemals, die Vermöglicheren aber nur damals zu einer Abgabe verhalten werden, wenn ihnen so zu sagen ein unvermuthetes Glück zustösst.« Viz také porady kodifikační komise, zejména votum Bathyanovo (Funk, Poplatek z převodů na případ smrti).

²⁾ Dědickou daň platil ovšem také stav selský, ale s ohledem na vrchnostenské dávky bývala její sazba snížena zde z 10% na 5%.

že zde jde skutečně jen o ekvivalent daně dědické. Avšak právně relevantní jest právní norma jenom potud, pokud ukládá nějakou povinnost, není však přirozeně závazná, pokud se týče definicí nebo tvrzení v nich obsažených — zde může dojít věda k vlastním, odchýlným úsudkům (srv. četné definice a tvrzení, vyplývající z přirozenoprávní filosofie, v našem občanském zákoníku, a stanovisko právní vědy k nim). Celá historie vzniku této saz. položky pak i důvody logické mluví pro naše tvrzení. O tom svědčí na př. již celé údobí vyměřovací, které jest určeno 10 lety, kdežto při ekvivalentu dědické daně by jistě mělo býti delší. Výraz o ekvivalentu za procentuelní poplatky lze vysvětliti nepozorností autorů novely z r. 1862, neboť do té doby se platil skutečně jen ekvivalent za procentuelní převodní poplatky. Že taková nepozornost není nemožná u předpisů poplatkového sazebníku, o tom svědčí historie vzniku saz. pol. 44/75 písm. b tohoto sazebníku, jejíž kusá ustanovení pak musil nejv. správní soudní dvůr doplniti dosti násilnou interpretací nálezem z 9. října 1900 č. 6855 Budw. 14608 a kde naopak osvobození, týkající se pevných a stupnicových poplatků, rozšířil na procentní. To lze vyvoditi ostatně také z toho, že nadace, korporace atd. jsou povinny platiti ekvivalent z movitých i nemovitých věcí, kdežto společnosti atd., u nichž právní obchod movitými věcmi není omezen, jen z nemovitých. Avšak u obou skupin jest nemožný převod pro případ smrti. Proč by se zrovna měl platiti celý ekvivalent dědické daně u skupiny první, kdežto u druhé skupiny jen z části, totiž z nemovitostí? Konečně z hlediska převodních poplatků podléhá poplatkové povinnosti jak převod mezi živými, tak převod na případ smrti. Rozdíl jest pouze v sazbě — ale rozdíl v sazbě jest i v jiných případech, na př. dle §u 2. zákona č. 54/1901 ř. z. Úmrtí jest jen jeden z důvodů převodu, jen jedna ze součástí skutkové podstaty, zakládajících povinnost k placení t. zv. převodních poplatků, a může býti nahrazena jinou, na př. sjednáním tržové smlouvy.

Saz. položka mluví nesprávně o ekvivalentu za poplatky (Gebühren). Právě zde vystupuje nejtypičtěji neujasněnost autorů poplatkového zákona o výrazu Gebühr; v úvodu poplatkového zákona se užívá slova Gebühr ve smyslu povinnost, nadpis zní: o povinnosti k dávce, von der Gebühr der Abgabe. Ale již saz. položka 106 mluví o poplatkovém ekvivalentu, Gebührenaquivalent, což má tedy spíše ten smysl, že se jedná o ekvivalent za poplatky, für Gebühren. Ovšem, zákonodárce z r. 1850 si byl dobře vědom, že v poplatkovém zákoně jsou spojeny veřejné dávky různého druhu a proto užil jen obecné výrazy dávka (Abgabe) a mluvil o povinnostech jich se týkajících. Mluví-li tedy o Gebührenaquivalent, mluví o dávce, jež jest ekvivalentem dávek, o kterých jest jinde stanovena povinnost je platiti. Tato saz. položka jest však velmi neobratně stylisována. Ale to si snadno vysvětlíme spěchem, kterým byl po-

platkový zákon vytvořen, kdy v době velkých reforem po roce 1848 se kladly na legislativu ohromné nároky a kdy bylo vrcholným zájmem státu, aby nový poplatkový zákon byl co nejrychleji uskutečněn, takže sám ministr financí osobně předsedal kodifikační komisi, v níž se projednávala osnova poplatkového zákona. Že si byl zákonodárce dobře vědom nedokonalosti své práce, o tom svědčí i název popl. zákona, který byl výslovně označen za provisorní zákon.

Teprve novela z r. 1862 přinesla úplný terminologický zmatek do našeho poplatkového práva a zcela zatemnila pojmy, které se v popl. zákoně užívají. Zde se mluví již o Gebühren jako o poplatcích,³⁾ tedy veřejných dávkách určitého druhu a nikoliv jako o povinnostech těchto dávek se týkajících. Slovo »poplatkový ekvivalent« zde jest už úplně užíván ve smyslu »ekvivalent za poplatky«, a to za procentuelní poplatky.

Ovšem, i po úpravě z r. 1862 byl poplatkový ekvivalent ekvivalentem za t. zv. převodní poplatky. Ty však poplatky vůbec nejsou, nýbrž daní majetkovou, daní z nabývání majetku, což ani autorům novely z r. 1862 nebylo neznámo. Tedy ani jejich ekvivalent nemůže býti pokládán za dávku, již by bylo možno přiznati povahu poplatků. O jakou dávku se tedy asi jedná?

Původní ekvivalent dědické daně postihoval majetek duchovních právnických osob; jeho výše byla určena jednak druhem duchovního úřadu, jednak povahou zdaněného majetku. Splatný byl při nastoupení dotyčného úřadu, daňovým základem byly kapitalisované požitky z tohoto úřadu, určitý minimální důchod byl od dávky osvobozen. — Úprava ekvivalentu se zde blížila taxám, které v tehdejší daňové soustavě stejně převládaly, a byly upraveny zvl. kolkovým a taxovým patentem,⁴⁾ v daném případě tedy taxám z jmenování k úřadu. Není snadno posuzovati povahu tax, které teprve v minulém století většinou vymizely, ale můžeme říci, že se svou povahou blížily majetkovým dávkám. I poplatkový ekvivalent v té době se podobal těmto dávkám, které ostatně tvoří většinu dávek, upravených našim poplatkovým zákonem v podobě t. zv. stupnicových poplatků a které jsou zdaněním výdělečných aktů. Svou povahou doplňují výnosové daně, neboť z výdělečných aktů, které jimi jsou zdaňovány, se nesoudí nepřímě, jako

³⁾ Jest také typické, že v zemském zákoníku z r. 1850 v české jeho části se mluví o dávkách, upravených zákonem č. 50/1850 ř. z. jako o kolkových dávkách nebo vůbec jen o dávkách, kdežto v letech šedesátých jsou již i v české zákonné terminologii tyto dávky označeny jako poplatky.

⁴⁾ Tehdejší hospodářská věda si ovšem tu podobnost neuvědomovala, na př. profesor pražské university Kopetz ve svém komentáři k taxovému patentu z roku 1805 se o ekvivalentu vůbec nezmiňuje. — Reminiscenci na taxy z jmenování do úřadu jest náš $\frac{1}{2}\%$ popl. paušál ze služebních smluv.

u spotřebních daní, na důchod a únosnost osobní, nýbrž na výnos a únosnost věcnou. Vždyť poplatkový ekvivalent se platil jen při udělení úřadu, který poskytoval výnos. Tento vztah poplatkového ekvivalentu k výnosovým daním byl ještě dlouho — a může se říci dodnes — důležitým momentem při posouzení jeho povahy.

Reskriptem ze dne 25. června 1764 byla místo jednorázové dávky zavedena dávka roční, která se zase platila z příjmů právnických duchovních osob, také osvobození nejnižších důchodů bylo zachováno. Dávku ukládaly zvláštní komise. Touto úpravou bylo již blíže určeno, že se ekvivalent platí přímo z výnosu jmění, nikoliv z nabývacích aktů, byť i později zase byl paušalován a placen v 10 ročních lhůtách. Zákon z r. 1850 rozšířil ekvivalentní povinnost na nadace a obce světské. Podle ustanovení saz. pol. 106⁴⁾ se měří z majetku. Zůstala však reminiscence na původní ustanovení, protože ekvivalent se mohl měřiti jenom z majetku, který poskytoval rentu. To svádělo k domněnku, že jest jakousi výnosovou daní, a to z výnosu kapitálového.

Lze však říci, že i podle úpravy dle sazební položky 106 z r. 1850 byl ekvivalent daní majetkovou. Nerozhoduje, že tam bylo řečeno, že mu podléhají jen nemovitosti, poskytující rentu.⁵⁾ Majetková dávka nemusí skutečně zmenšiti majetkovou podstatu, ba to není ani jejím účelem. Vždyť se obvykle očekává, že bude placena z výnosu, kterého se majetkem dosáhne (u naší dávky z majetku, u daně obohacovací, t. j. z dědictví nebo darování). Tomu nemůže býti ani na závalu, že jsou z ekvivalentu vyňaty některé předměty, neposkytující výnosu. Vždyť stálé zdanění majetku může býti jen stálé zdanění majetkového výnosu, jinak by majetek zmizel, dokonce i při zdanění majetku se dbá únosnosti věcné a osobní.

Po r. 1862 pak již vůbec nemůže býti pochybnosti o povaze popl. ekvivalentu. Saz. pol. 160 ustanovuje jasně: »Ein Aequivalent der Prozentualgebühren für jede Besitzdauer von 10 Jahren haben von dem Vermögen zu entrichten . . .« Je zřejmé, že poplatkový ekvivalent jest daní majetkovou, a to partiální, postihující jen právnické osoby.

⁵⁾ »Für den Besitz unbeweglicher Güter, welche eine Rente gewähren, haben Gemeinden, Kirchen, Stiftungen, geistliche Benefizie je nach 10 Jahren ein Gebührenaquivalent entrichten.«

⁶⁾ V názvu »nemovitosti poskytující rentu« by mohl také býti spatřen naopak doklad, že již tehdy byl ekvivalent majetkovou daní, neboť hospodářská renta jest, jak známo, bezpracný kapitálový důchod. Není však pravděpodobné, že by zákonodárce — při dosti velké terminologické konfusi v popl. zákoně — tak přesně byl rozlišoval. Slovo »renta« jistě užíval ve smyslu výnosu. Daňovým objektem byl majetek, určený kapitálovým výnosem. Ten sám předmětem daně nebyl.

II.

Jak jsme poznali, jest poplatkový ekvivalent ekvivalentem pro převodní poplatky. To ovšem neznamená, že se na něj vztahují bez dalšího ustanovení o převodních poplatcích, na př. osobní osvobození obcí, pokud se týče nemovitostí, věnovaných veřejným účelům podle saz. pol. 44/75 písm. b) popl. zákona (jak tomu chce Joachim: Zur Lösung der prinzipiellen Streitfragen). Saz. pol. 44/75 p. z. stanoví obecnou výjimku z poplatkové povinnosti. V saz. pol. 57/106 p. z. pozn. 2 stanoví se výjimky z ekvivalentní povinnosti. Mluví-li se v s. p. 44/75 b) o osvobození pro listiny, spisy a podání a vykládá-li je judikatura extensivně také pro převody nemovitostí, možno to připustiti, protože ohledně těchto převodů nebylo speciálních ustanovení jiných. Tomu však není u pozn. 2 s. p. 57/106. Tato saz. položka sama znamená výjimku (a dokonce výjimku z obecné díkce Šu 1 popl. zákona, jak později ukážeme), jedná se tedy zde o výjimku z výjimky a stanoví-li se případy, kdy určité předměty jsou vyňaty z ekvivalentní povinnosti, znamená to, že se jedná o nejužší lex specialis, kterou naprosto není možno rozšiřovati.

Poplatkový ekvivalent jest majetkovou dávkou, a to periodickou, kdežto převodní poplatky jsou dávkou z nabývání majetku, tedy jednorázovou a stupnicové poplatky z převodu movitostí dávkami z výdělečných aktů; ekvivalent jest tedy také jinak konstruován než tyto dávky.

Ovšem, jako všude v poplatkovém právu, jest i zde spousta otevřených a sporných otázek, které lze řešiti konec konců jen se zřetelem na hospodářskou funkci poplatkového ekvivalentu. Saz. položka 57/106 p. z. jest nadepsána: převody majetkové, Vermögensübertragungen. Jest otázkou, co nutno zásadně pokládati za majetek dle této saz. položky, který majetek podléhá této sazební položce. Musíme se udržeti obecného pravidla § 6 o. z. o. Držíme-li se německé právní terminologie, jak byla užita v zákonech z té doby, vidíme, že slovo »Vermögen« znamená majetek v běžném smyslu, souhrn statků a nároků, které poskytují hospodářský užitek, v první řadě asi výnosu, tedy, lépe řečeno, jmění. Tak § 287 ob. zák. obč. praví:

»Sachen... die... nur zum Gebrauche vestattet werden, als; Landstrassen,... heissen... öffentliches Gut. Was zur Bedeckung der Staatsbedürfnisse bestimmt ist, als das Münz- oder Postwesen und andere Regalien... Steuern und Zölle, wird das Staatsvermögen genannt.« A stejně § 288: »... machen die Sachen, welche... zum Gebrauche eines jeden Mitgliedes der Gemeinde dienen, das Gemeindegut; diejenigen aber, deren Einkünfte nur für die Bestreitung der Gemeindeauslagen bestimmt sind, das Gemeindevermögen aus.«

U soukromé osoby pak praví § 944: »Ein unbeschränkter Eigentümer kann... auch sein ganzes gegenwärtiges Vermö-

gen verschenken.« Zde se tedy jedná o majetku, jmění, ve výše uvedeném smyslu. Tam však, kde se mluví o majetku ve smyslu věcí, která jest v právním držení (possessio) nebo vlastnictví, nemluví zákoník o »Vermögen«. Na př. § 30 praví: »Unbewegliche Sachen sind den Gesetzen des Bezirkes unterworfen, in welchem sie liegen; alle übrigen Sachen hingegen stehen mit der Person des Eigentümers unter gleichen Gesetzen.«

Také saz. pol. 57/106 popl. zák. nemluví pod písmenou e) o věcech ve vlastnictví nebo držení, nýbrž o »Vermögen«, ačkoliv pod písm. A č. 2 mluví o převodu vlastnického práva — jest tedy patrné, že rozlišuje mezi majetkem věcí, jměním a vlastnictvím resp. držením. Tomu také odpovídá osvobození poskytnuté v pozn. 2, písm. c) saz. pol. 57/106 (movité věci, věnované bohoslužbě). V tom ohledu nás nesmí mýlit na př. výnos ministerstva financí ze dne 8. ledna 1884, č. 38355, který ustanovuje, že kostelní lavice podléhají ekvivalentu, kde se tedy jedná o věc, která zhruba také neposkytuje hospodářského užitku, neboť proti tomu praví nálezk rak. nejvyššího správ. soudního dvoru ze dne 31. prosince 1877, 26, že kostelní lavice, pokud tvoří součást kostela, jsou-li dle svého zařízení určeny k stálému, trvalému užívání kostela, nepodléhají ekvivalentu; stejnou zásadu obsahuje také výnos ministerstva financí ze dne 19. března 1901 č. 14168 odst. 1. Uvedený judikát i výnos tedy plně naše stanovisko potvrzují. Výnos ministerstva financí ze dne 3. září 1864 č. 22253 se opět zmiňuje o tom, že ekvivalentu nepodléhají vůbec věci při kostele, pokud jsou nezcizitelné, na př. votivní dary, určené k bohoslužbě. A tak by se našlo ještě dosti jiných analogií, které stejným způsobem omezují pojem »Vermögen«, užitý v saz. pol. 53/106 popl. zák.⁶⁾

⁶⁾ Podle toho by se dal také řešiti starý spor, zdali budovy tovární podléhají ekvivalentu. Podle úpravy s. p. 57/106 §em 31 zák. o dani z obohacení ze dne 12. srpna 1921 č. 337 Sb. z. a n. totiž nepodléhají poplatkovému ekvivalentu budovy, které jsou trvale od daně domovní osvobozeny. Zákon o přímých daních č. 76/1927 Sb. mluví však nejenom o trvalém (§ 127) a dočasném (§ 134) osvobození od daně domovní, nýbrž také o vynětí (§ 126) — podobně jako § 2 pat. z 29. II. 1820 a § 22 patentu z 23. XII. 1817 — a mezi vyňaté předměty patří také (č. 6) budova sloužící trvale a výlučně jako skladiště a provozny účelům výroby — tedy budovy tovární. Podle doslovného znění zákona by se osvobození od ekvivalentu nevztahovalo na budovy vyňaté z domovní daně. Ozvaly se proto také hlasy, že tu jde zřejmě o nedopatření, neboť, jestliže se neplatí ekvivalent z budov trvale osvobozených, nemá se rozhodně také platiti z budov vyňatých z domovní daně. Výraz trvalé osvobození se prý má vykládati šíře, neboť by bylo nelogické, zprostiti ekvivalentní povinnosti budovy trvale osvobozené, nikoliv však ty, které jsou zákonem přímo vyňaty, kde se přece již z moci úřední má přihlížeti k tomu, že domovní dani nepodléhají. S tímto názorem nelze však souhlasiti, jest naopak možno tvrditi o něm, že jest nelogický. Předně: výjimky uvedené v § 126 č. 1—4 nepřicházejí v úvahu, neboť zde se stejně již uplatňuje osobní osvobození od poplatkového ekvivalentu. Zbývá tudíž v prvé řadě č. 8, tovární budovy. Při otázce, mají-li podléhati ekvivalentní povinnosti, když jsou vyňaty

Ekvivalentu tedy podléhá jmění, poskytující hospodářský užitek,⁷⁾ ne t. zv. veřejný statek nebo věci veřejné, tedy, aby-

z placení domovní daně, musíme si nejdříve uvědomiti, že domovní daň jest výnosovou daní. Tovární budovy jí nepodléhají, protože jejich výnos byl zdaněn již jinou výnosovou daní, totiž výdělkovou (v našem případě převážnou většinou zvláštní výdělkovou daní). Naproti tomu poplatkový ekvivalent jest parciální majetkovou daní. Budovy tovární jsou součástí toho majetku, který má býti zdaněn; právě u osoby právnické, která jest jejich majitelem, jest obyčejně daňová únosnost největší. Vždyť u těchto podnikatelů, kteří podléhají poplatkovému ekvivalentu, jest velká část jejich hospodářského výnosu výtěžkem z kapitálu a nejenom pracovním, jak dosvědčuje také právní úprava naší zvláštní daně výdělkové. Jest pak vůbec mylný názor, že podle zákona 76/1927 Sb. jest mezi vynětím a osvobozením od domovní daně rozdíl jenom kvantitativní, t. j., že se u předmětů, vyňatých z domovní daně, uplatňují momenty závažnější pro to, aby této daní nepodléhaly, než u objektů trvale osvobozených. Rozdíl jest, jak jsme právě ukázali, kvalitativní, vyplývá z logické konstrukce daňového systému. Určité předměty jsou vyňaty z domovní daně, protože hospodářského výnosu vůbec neposkytují, nebo proto, jako právě tovární budovy, že jejich výnos byl již postižen jinou koordinovanou výnosovou daní, kdežto zase určité (jiné) předměty jsou osvobozeny, a to z důvodů sociálních, daňově-technických a pod., jedná se tedy jen o úlevy, ovšem v nejširším rozsahu. Uplatňovati toto rozlišování u poplatkového ekvivalentu, který jest veřejnou dávkou zcela jiného druhu, jest tedy nesprávné. Že podle našeho pozitivního práva se tak děje, jest zcela náhodné a spíše nedopatřením, bylo způsobeno změnou naší finančně-právní terminologie po daňové reformě z r. 1927. Není snad chybné vyjmouti z ekvivalentní povinnosti určité předměty, které jsou vyňaty z daně domovní podle zák. 76/27 Sb., nejsou-li součástí jmění, jako kostelní budovy, ale nepatří přece mezi ně tovární budovy. Není pak vůbec hospodářského důvodu, proč by tovární budovy po r. 1927 měly býti vyňaty z ekvivalentní povinnosti. Bylo by přímo protismyslné tak činiti, když uvedené společnosti platí poplatkový ekvivalent jen z nemovitostí, tedy skoro výhradně z továrních budov. Nějakým úmyslem zákonodárce se tu tedy operovati nedá. — Totéž platí o č. 7 cit. §u 126 (budovy sociálních pojišťoven); vždyť stejně podléhají předvodním poplatkům.

Bylo ovšem již podle rakouského práva sporné, zdali všechny tovární budovy podléhají poplatkovému ekvivalentu a praxe finančních úřadů byla dosti kolísavá. Saz. pol. 106 stanovila totiž původně osvobození pro všechny nemovitosti, které nepodléhají pozemkové nebo domovní dani. Z továrních budov, které se nalézaly v místech, nepodléhajících domovní dani činžovní a které tedy vůbec nebyly předmětem reálních daní, také skutečně poplatkový ekvivalent nebyl měřen. Tuto praxi sice změnil výnos ministerstva financí ze dne 31. X. 1911 č. 66473; ministerstvo se v něm opírá o názor, že podle úmyslu zákonodárce jsou osvobozeny od ekvivalentní povinnosti nemovitosti, které zákonem jsou výslovně vyňaty nebo trvale osvobozeny od pozemkové nebo domovní daně, nikoliv však ony, jež vůbec nejsou předmětem reálních daní. Věci se zabýval také rakouský nejv. spr. soudní dvůr náležením č. 9121 Budw. z r. 1912, který rozhodl proti finanční správě. Docela jinak jest tomu ovšem po úpravě saz. pol. 57/106 §em 31 zák. 337/21 Sb. Zde text jest již úplně jasný, a proto mohl náš nejvyšší správ. soud náležením ze dne 29. V. 1931 č. 19314/29 rozhodnouti, že z továrních budov poplatkový ekvivalent má býti měřen.

⁸⁾ Slovo »hospodářský« jest zde ovšem užito v běžném smyslu, jak ostatně z dalších vývodů vyplývá, ne ze stanoviska hospodářské vědy, kde přece každý užitek jest hospodářský.

chom se vrátili k již užitému příkladu, ne budovy kostelní (že kostelní budovy pod vlivem konsekračního aktu se stávají věcmi veřejnými, že nejsou soukromým hospodářským jměním, to vyplývá na př. z důvodů k nálezu nejv. spr. soudu Boh. adm. 1661 cit. podle sbírky Čs. církevní zákony, Čs. Kompas, díl I str. 269). Tento pojem majetku lze pak ještě blíže vymeziti. Tak nález nejv. spr. soud. dvoru ve Vídni z 10. X. 1908 č. 9456 Budw. 6307 praví, že jen jmění v soukromoprávním smyslu podléhá ekvivalentu. Stejně ministerstvo financí ve výnosu ze dne 3. IX. 1864 č. 22253 připomíná, že nepodléhá ekvivalentu příjem, který nepochází z jmění, a konečně ministr financí Plenar v zasedání posl. sněmocy z 20. XI. 1862 uvedl, že poplatkovému ekvivalentu podléhá jen ono jmění, které by jinak podléhalo poplatkům z převodu jmění, kdyby nebylo v držení subjektu, u kterého takové převody nenastávají.

Stojíme-li na stanovisku právního monismu a nechceme-li se pustiti do krkolomných experimentů právního dualismu, do otázky, co jest jměním v soukromoprávním smyslu a co ve veřejnoprávním smyslu, nechceme-li dále zkoumati hranice oboru přenesené působnosti u obcí, musíme se přikloniti k mínění, že v saz. pol. 57/106 se užívá slova majetek ve smyslu jmění, které dle obecného názoru poskytuje soukromohospodářský užitek, u něhož se uplatňuje hledisko výnosové. To jest také podškrtnuto výjimkami, stanovenými v pozn. 2 k této saz. položce. Nezáleží na tom, zdali uvedený majetek poskytuje tento užitek osobám fysickým nebo právníckým, třeba veřejnoprávním korporacím. Jedná se prostě o statky určitého druhu a ucté nároky. Proto na př. právo obce vybíratí dávky není přirozeně podrobeno ekvivalentu (viz nález nejv. spr. soudního dvoru ve Vídni z 25. VI. 1909 č. 5963 Budw. 6986). Nemusíme tedy rekurovati dále k úmyslu zákonodárce a držeti se slova »ekvivalent za procentuální poplatky«, stačí správná interpretace slova »Vermögen« v první řadě podle obč. zákona, ale i podle popl. zákona. Nemůžeme sice užiti §u 1 popl. zákona k určení předmětu popl. povinnosti v tomto případě, neboť tento § mluví jen o právech podle občanského zákona, o zpoplatnění jich při jejich založení, převodu, utvrzení, změně nebo zrušení: při ekvivalentu se však nejedná o zpoplatnění aktu takového druhu. Máme zde nový doklad, jak úzce jest textován tento paragraf, že text popl. zákona se naprosto nekryje s popl. sazebníkem. Ale můžeme se dívati na pojem majetku i ve smyslu s. p. 57/106 jako na jmění, které jest způsobilé poskytnouti výnos, ať jej již v konkrétním případě skutečně také poskytuje čili nic. Povinný subjekt toto jmění ovšem nemusí míti ve svém vlastnictví, jak ostatně správně uznal nejv. spr. soudní dvůr nálezem ze dne 5. II. 1905 č. 2003 Budw. č. 3360.

Výraz »ekvivalent za procentuální poplatky« totiž sice sám o sobě není rozhodný v této saz. položce, ale determinuje v ní přece blíže pojem jmění. Tedy to jmění jako takové — ne

ty jednotlivé předměty, to jest rozdíl! — které obyčejně jest zpoplatněno převodními poplatky, ne v tom kterém konkrétním případě, ale obecně, to jest podrobeno poplatkovému ekvivalentu. Pojem jmění v cit. saz. položce lze určití právě nejlépe v souvislosti se slovem ekvivalent. Nemusí skutečně výnos poskytovat — v tom spočívá novota novely z r. 1862, ale musí býti způsobilé k tomu. Novela z r. 1862 šla při konstrukci poplatkového ekvivalentu jako majetkové daně do posledních důsledků. Ale to neznamená ještě, že ekvivalent nutno měřiti z předmětů, které hospodářsky majetkem nejsou. Právě ze slova Vermögen již to vyplývá: nepraví se také v cit. saz. položce, že se ekvivalent platí z majetku (von dem Vermögen), nýbrž za majetek (für das Vermögen). Slovo ekvivalent samo o sobě by nemělo smyslu v zákoně. Byl by to jen motiv, pojatý do zákona, aby se odůvodnilo vybírání této dávky, nebo tvrzení zákonodárce — které by ovšem nemusilo býti pravdivé — že tato dávka se rovná převodním poplatkům. Představujeme-li si právní normu jako hypotetický soud, v němž v podmiňující části jest vyjádřena schematicky skutková podstata a v podmínné určení povinnosti, určuje právě slovo ekvivalent v této prvé části blíže jmění, jež jest dávce podrobeno, t. j. jmění, z jehož převodu se platí obyčejně t. zv. převodní příp. stupnicové poplatky.

L i t e r a t u r a :

Engliš, Finanční věda, **Koczynski**, Úvod k II. dílu poplatkových zákonů, vydaných u Manze 1909, **Roschnik**, System des Österreichischen Gebührenrechtes, **Heide**, Poplatkový ekvivalent, **Petříček**, System ekvivalentu poplatkového, **Loew**, Gebührenaquivalent, **Vondruška**, Poplatkový ekvivalent, **Joachim**, Zur Lösung prinzipieller Streitfragen betreffend den Gebührenaquivalent, **Kornfeld**, Gebührenaquivalentpflicht von Fabriksgebäuden, **Reissig**, Die offene Handelsgesellschaft als Subjekt des Gebührenaquivalentes, **Kopetz**, Das neue Stempelpatent 1802, **Funk**, Poplatek z převodů na případ smrti, **Sedláček**, Nástin přednášek.

„Kandidát.“

P o z n á m k a o p r á v u n a t i t u l .

Univ. prof. Dr. František Č á d a (Brno).

S titulaturou »kandidát« spíše se setkáme v písmu než v řeči. V řeči ještě nejspíše při zkouškách při oslovení »pane kandidáte!«, jinak však lze říci, že tato titulatura mívá leckdy přídech ne právě uctivý, jako na př.: »kandidát poslanectví« (rozuměj obyčejně »propadlý«) a pod., nemluvě ani o quasititulech, které byvše raženy vtípem, nemohou býti vážně pojímány (»kandidát ženitby«). Za to však titul »kandidát« nad očekávání často se vyskytuje v písmu a ztěží by bylo možno mysliti na nějakou nevážnost, když tohoto označení používají sami